

УДК 338.43

Н. О. Аверчева,

к. е. н., доцент, Херсонський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4534-639X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.11.18

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

N. Avercheva,

PhD in Economics, Associate Professor, Kherson State Agrarian and Economic University

DIRECTIONS FOR ENSURING THE COMPETITIVENESS OF THE POULTRY INDUSTRY OF THE KHERSON REGION IN THE POST-WAR PERIOD

У статті визначені сучасні проблеми та напрями забезпечення конкурентоспроможності птахівничих підприємств у післявоєнній відбудові Херсонської області. Досліджено цінову ситуацію на ринку харчових яєць під впливом дестабілізуючих чинників воєнної агресії та інших факторів зовнішнього середовища. Проведено ретроспективний аналіз питомої ваги області у загальних показниках виробництва харчових яєць і м'яса птиці в Україні. Визначена роль галузі птахівництва у реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021—2027 років. На основі SWOT — аналізу розвитку птахівництва у післявоєнний період в Херсонській області визначені загрози і можливості для виробників продукції птахівництва, врахування яких дозволить активізувати діяльність різним формам господарюючих суб'єктів. З метою забезпечення конкурентоспроможності птахівничих підприємств Херсонської області у післявоєнній відбудові визначено регіональні конкурентні переваги. Запропоновані заходи на рівні виробників дозволять вивести галузь на якісно новий рівень, реалізувати потенціал регіону, забезпечити експортну орієнтованість виробництва.

The article identifies modern problems and directions for ensuring the competitiveness of poultry enterprises in the post-war reconstruction of the Kherson region. The price situation on the food egg market under the influence of destabilizing factors of military aggression and other factors of the external environment was studied. A retrospective analysis of the specific weight of the region in the general indicators of the production of edible eggs and poultry meat in Ukraine was carried out. The role of the poultry industry in the implementation of the Development Strategy of the Kherson region for the period 2021—2027 has been determined. On the basis of SWOT — analysis of the development of poultry farming in the post-war period in the Kherson region, threats and opportunities for producers of poultry products are identified, taking into account which will allow the activity of various forms of economic entities to be activated. In order to ensure the competitiveness of poultry enterprises of the Kherson region in the post-war reconstruction, regional competitive advantages have been determined, in particular, the availability of feed resources to meet the needs of poultry farming in compound feed, the potential for the development of small businesses based on cooperation and the association of small producers, the restoration of the effective work of large specialized enterprises, the use natural-climatic and scientific potential of the region. Proposed measures at the producer level to deepen the processing of poultry products, expand the assortment in order to maintain competitive advantages in the market and develop new segments; restoration of integration ties with processing, trade, and service organizations, ensuring mutually beneficial conditions for their

interaction; implementation of international quality management systems will allow to bring the industry to a qualitatively new level, to realize the potential of the region, to ensure export orientation of production. It has been proven that by creating competitive advantages on domestic and foreign markets, supporting structural changes, offering new and better jobs and social innovations, the poultry industry in the post-war reconstruction of the region's economy should become a leader among other industries and ensure effective and stable economic development.

Ключові слова: конкурентоспроможність, продукція птахівництва, ціна, якість, стратегія розвитку, конкурентні переваги.

Key words: competitiveness, poultry products, price, quality, development strategy, competitive advantages.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Птахівництво належить до провідних секторів економіки, має значний вплив на рівень та якість життя населення, стабільну роботу суміжних галузей, формування експортного потенціалу. Від рівня розвитку, стабільності функціонування галузі залежить стан економіки та продовольча безпека, розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків, а також рівень життя населення регіону.

Херсонщина зі своїм ресурсним потенціалом у післявоєнний період спроможна до стрімкого нарощування виробництва продукції птахівництва, забезпечення потреб не тільки внутрішнього, а й зовнішнього ринку. Тому на сучасному етапі наукове обґрунтування напрямів ефективного розвитку і підвищення конкурентоспроможності галузі в цілому на основі відбудови промислового виробництва продукції птахівництва та розвитку малих форм підприємництва є актуальним і має практичне значення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання конкурентоспроможності галузі птахівництва викликають широкий інтерес і висвітлення у публікаціях вітчизняних науковців, оскільки це ключове питання сучасного розвитку галузі, яка активно завойовує зовнішні ринки, впроваджує міжнародні стандарти якості і безпеки продукції, адаптується до високих вимог європейського законодавства. Ставська Ю.В. відзначає перспективи України як аграрної держави, за правильної організації сільськогосподарського виробництва, стабільної політики, за нормально організованої податкової, фінансової систем, мати

перспективний аграрний бізнес. Пропонує ряд заходів бюджетної підтримки, обґрунтованої кредитної політики, митного захисту вітчизняних виробників м'яса птиці на основі квотування і підвищення вимог до якості імпортованої продукції, митного контролю та оформлення відповідних документів [1, с. 171—174].

Яців І., Завірюха А., досліджують методичні основи конкурентоспроможності експортованої продукції птахівництва, встановлюють чинники зростання обсягів і ефективності експорту вітчизняних яєць і м'яса птиці. Пов'язують конкурентні переваги промислового птахівництва з присутністю в галузі великих за розмірами підприємств, об'єднаних в агрохолдинги, які виступають основними експортерами, які з позиції формування конкурентних переваг на світовому ринку виступають сильною стороною досліджуваної галузі. Зазначають, що зміцнення конкурентоспроможності галузі залежатиме від управлінських рішень, прийнятих на різних рівнях — від окремого підприємства до національного [2, с. 72—78].

Прокопишин О.С. обґрунтовує формування ключових компетенцій, які є важливою умовою забезпечення конкурентних переваг підприємств птахівництва. Пропонує використовувати інноваційні чинники в птахівництві, зокрема перехід на відгодівлю птиці без антибіотиків, використання безпечних натуральних кормів у процесі годівлі птиці, використання натуральних антибіотиків, виробництво органічної продукції птахівництва [3, с. 26—30].

Шанін О. В., Лаготюк В.О. систематизують вплив якості продукції на показники конкурентоспроможності підприємств птахівництва, визначають основні проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах господарювання, зокрема високу собівартість продукції, необхідність впровадження систем якості, створення фінансової і

Таблиця 1. Ціни на продукцію птахівництва в Україні

Види продукції	2021 р.	2022 р.												Грудень 2022 р. до грудня 2021 р.
	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	
Птиця (тушки курячі), кг	70,82	73,52	74,12	76,19	76,04	74,81	79,54	80,83	82,43	82,43	82,96	80,49	81,29	114,8
Індекс до попереднього місяця, %	-	103,8	100,5	102,8	99,8	98,4	106,3	101,6	102,0	100,0	100,6	97,0	101,0	x
Яйця, десяток	33,79	35,46	33,44	34,26	24,80	19,39	22,72	24,70	28,53	35,08	57,01	63,33	62,03	183,6
Індекс до попереднього місяця, %		103,9	94,3	102,1	71,6	78,8	117,2	108,7	115,4	122,7	160,5	110,6	97,7	x

Джерело: сформовано і розраховано на основі [11].

законодавчої підтримки держави [4, с. 7—13]. Лаготюк В.О. на основі результатів експертного опитування визначає чинники, які впливають на вибір споживачів з різним рівнем доходів, зокрема якість, імідж підприємства, ціна, упаковка, асортимент продукції, реклама. Рекомендує птахівничим підприємствам формувати і удосконалювати конкурентні стратегії відповідно до потреб споживачів птахівничої продукції [5, с. 77—82].

Дяченко О.В. досліджує основні фактори, що впливають на конкурентоспроможність птахівничих підприємств всередині країни і на зовнішньому ринку, акцентує увагу на необхідності класифікації підприємств за розміром при розробці стратегій конкурентоспроможності, оскільки цілі, можливості і перспективи розвитку у них будуть відрізнятися. Автор проводить детальний аналіз експортного потенціалу птахівництва, визначає сучасні проблемні напрями малих птахофабрик, їх нездатності впливати на кон'юнктуру ринку птахівництва [6, с. 18—22].

Однак, забезпечення конкурентоспроможності птахівництва на сучасному етапі в деокупованих регіонах вимагає додаткового науково-теоретичного і практичного обґрунтування.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є визначення напрямів забезпечення високого рівня конкурентоспроможності виробників продукції птахівництва Херсонської області у період післявоєнної відбудови країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Галузь птахівництва Херсонської області традиційно розвивалась на основі домінуючої ролі великих агрохолдингових компаній, як і в інших регіонах України. Лідером яєчного напрямку птахівництва було одне з найбільших в

Україні підприємств філія "Чорнобаївське" ПАТ "Агрохолдинг Авангард", який входить до складу "Укрлендфармінг". Під час окупації 4,4 млн голів птиці було знищено, що завдало нищівного удару не тільки власникам підприємства. Загальні фінансові втрати агрохолдингу внаслідок російської агресії на поточний момент оцінюються приблизно в 12 млрд грн, або 330 млн доларів:

- втрати від загибелі птиці становлять близько 0,7 млрд грн або 20 млн доларів;

- втрачений дохід від незнесеного яйця цією птицею — близько 5,8 млрд грн або 160 млн доларів;

- понівечене і вкрадене обладнання — майже 5,5 млрд грн або 150 млн доларів [7].

Будівлі птахофабрики залишилися не пошкодженими, але відновити роботу навіть після розмінування, буде досить складно. Специфіка даного підприємства полягає в тому, що воно було максимально автоматизовано. Наразі всі системи керування підприємство порушені, щоб запустити птахофабрику, потрібно відновити всю роботу по управлінню процесами, фактично відновлювати з нуля, що вимагає значних інвестиційних ресурсів [8]. Звичайно, агрохолдинг UkrLandFarming готує проти уряду Росії позов на \$1—1,2 млрд за втрачені через війну активи, в тому числі і за втрачені у зоні окупації птахофабрики "Чорнобаївка" та "Чорнобаївка нова", де загинули 4,5 млн голів птиці [9]. Проте, це тривалий судовий процес і швидкого відшкодування коштів агресорами можна чекати тільки після війни. А питання розвитку регіону потрібно вирішувати уже сьогодні.

Руйнівні процеси у галузі птахівництва на окупованих територіях дестабілізували внутрішній ринок країни, привели до скорочення пропозиції курячих яєць, що стало одним із чинників значного підвищення цін на них. До інших факторів негативного впливу аналітики продуктового ринку відносять:

- сезонність виробництва;

— припинення діяльності і значне скорочення виробництва у цілому ряду підприємств через бойові дії;

— стрімке падіння цін влітку нижче собівартості, що привело до скорочення поголів'я курей, яке не відновилося і на сьогодні в необхідній кількості;

— підвищення цін на комбікорми;

— збільшення витрат птахофабрик на енергоносії;

— проблеми з логістикою [10].

До початку повномасштабного вторгнення Росії в січні-лютому 2022 р. вартість яєць в Україні (за 10 шт.) складала близько 35 грн. У травні-червні ціна на них впала нижче собівартості — до 19—22 грн, через скорочення експорту. У липні-серпні вона дещо вирівнялася, але все ж залишалася на рівні собівартості та складала 24—28 грн. У вересні — почала знову зростати, протягом місяця повернувшись і навіть досягнувши довоєнної позначки в 30 грн. У жовтні вона збільшилася в порівнянні з вереснем ще на 23,5%. У листопаді 2022 р. оптова-відпускна ціна курячих яєць в Україні становила 43 грн за десяток, а роздрібна — перевищила 60 грн [11].

А в Херсоні під час окупації ціни на продукцію птахівництва зросли до нереальної межі — десяток яєць коштував більше 100 грн, а м'ясо птиці — більше 220 грн. На ринку населення потерпало від дефіциту якісного м'яса птиці і харчових яєць.

У рейтингу регіонів за кількістю сільськогосподарської птиці у всіх формах господарств Херсонська область до війни займала 15—17 місце і її частка становила лише 2,0%. Лідерами виступали Вінницька (18,8%), Черкаська (12,6%), Київська (11,1%) області.

У 2021 р. у підприємствах утримувалось 2144 тис. голів (53,2%), що становить 1,9% до загального показника по країні. У господарствах населення на кінець року було 1889,2 тис. голів (46,8%), частка області у даній категорії господарств становить 2,1% (табл. 2).

Питома вага області у загальнодержавних обсягах виробництва харчових яєць за 2019—2021 рр. зменшилася від 5,2 до 4,7%. Відповідно показник виробництва харчових яєць на одну особу зменшується за три роки дослідження від 843 до 652 штук, або на 22,7%. У рейтингу 2021 р. область займала 7 місце. За обсягами виробництва м'яса птиці частка Херсонської області незначна, але за останні передвоєнні роки зростає від 4,6 до 7,3 тис. т (від 0,3 до 0,5% у структурі виробництва за регіонами).

Таблиця 2. Виробництво продукції птахівництва в Херсонській області

Показники	Роки			2021 р. у % до 2019 р.
	2019	2020	2021	
Поголів'я птиці на кінець року; тис. голів	5703,4	5318,9	4033,2	70,7
Вирощування птиці у живій масі, тис. т	7,4	9,8	9,9	133,8
Виробництво м'яса птиці, тис. т	4,6	5,4	7,3	158,7
Питома вага області, %	0,3	0,4	0,5	+ 0,2 в. п.
Виробництво яєць, млн штук	870,4	808,8	657,7	75,6
Питома вага області, %	5,2	5,0	4,7	-0,5 в. п.
Виробництво на одну особу в рік, штук	843	791	652	77,3

Джерело: сформовано і розраховано на основі [12].

У структурі валового виробництва харчових яєць переважають підприємства, в яких у 2021 р. вироблено 495,8 млн штук яєць, а 161,9 — у господарствах населення, що за структурою становить відповідно 75,4 і 24,6%. Тобто, загальною тенденцією передвоєнних років у Херсонській області є скорочення поголів'я птиці майже на 30%, і виробництва яєць — на 24,6%. За виробництвом м'яса птиці показники виробництва зростають на 58,7%, і частка серед регіонів — від 0,3 до 0,5%.

Досвід Херсонської області доводить, що серед виробників продукції птахівництва переважають великі підприємства, концентрація поголів'я в яких є значною, що є вразливим фактором у період кризи, викликаної пандемією або воєнними діями. Тому конкурентоспроможність регіону у перспективі слід розглядати з точки зору розвитку малого і середнього бізнесу, які забезпечують більш стійкий розвиток і стабільність виробництва, здатні до швидкого відновлення і адаптації у несприятливих умовах зовнішнього середовища. Наші дослідження в даному аспекті обґрунтовують необхідність формування нової моделі розвитку галузі на основі активізації малого і середнього бізнесу, який є більш стійким і адаптованим до впливу зовнішнього середовища, здатний забезпечити стабільний рівень цін і достатнє забезпечення населення продуктами птахівництва [13, с. 16—25].

Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021—2027 років, затверджена Рішенням XXXII сесії обласної ради VII скликання від 20.12.2019 р. № 1511, передбачає реалізацію стратегічних цілей, серед яких вагоме місце слід відвести саме птахівництву.

Зокрема, у реалізації стратегічної цілі 1 "Регіональний економічний розвиток з урахуванням діджиталізації та інноваційно-інвестиційних процесів" передбачено розвиток інноваційних секторів регіону та їх просування з урахуванням діджиталізації. За підприємствами птахівничого напрямку слід забезпечити форму-

вання портфелю інвестиційних пропозицій регіону та їх просування на інвестиційні ринки.

Активізація розвитку малого підприємництва з виробництва продукції птахівництва у сільських віддалених територіях можлива на основі залучення до даного виду підприємництва жінок, молоді, ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб та членів їх сімей, які будуть повертатися після де окупації і закінчення війни.

У реалізації підцілі 1.2. "Розвиток зрошення, органічного сільськогосподарського виробництва, рибного господарства" у галузі птахівництва необхідно створити умови для підтримки малого, середнього фермерства та кооперативного руху, просування продукції на зовнішні ринки, збільшити виробництво органічної та екологічно чистої продукції, забезпечити стандартизацію і контроль якості.

У реалізації стратегічної цілі 4. "Посилення конкурентних переваг області на основі смартспеціалізації" роль галузі птахівництва можна відзначити у наступних напрямках:

- збільшення виробництва продукції з вищою доданою вартістю на основі наявних кормових ресурсів зернової і технічної галузі;

- підтримка інновацій в сфері агропромислового та крафтового виробництва;

- створення умов для підвищення конкурентоспроможності місцевих виробників;

- впровадження систем якості та безпечності сільгосппродукції, інноваційних технологій її виробництва і переробки [14].

Необхідно забезпечити посилення конкурентних переваг галузі птахівництва області на основі використання наявного ресурсного потенціалу. Для зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках виробникам продукції птахівництва необхідно:

- впроваджувати технології, які відповідають європейським вимогам утримання птиці, орієнтувати малий і середній бізнес на європейські стандарти;

- забезпечити розвиток сфери переробки м'яса птиці і харчових яєць з використанням інноваційних технологій, що сприятиме збільшенню доданої вартості та формуванню конкурентоспроможності галузі в цілому;

- здійснити перехід до ресурсозберігаючих технологій, забезпечити структурні та організаційно-технологічні зміни, а також промислово модернізацію птахівничих підприємств на інноваційних засадах;

- забезпечити впровадження систем якості та безпечності продукції у сфері виробництва і переробки;

- створити партнерство науки і бізнесу, залучити наукові установи до підвищення ефективності діяльності птахівничих підприємств;

- впроваджувати технології по утилізації і використанню відходів птахівництва, замкнутого циклу.

З метою забезпечення конкурентоспроможності птахівничих підприємств Херсонської області у післявоєнній відбудові пропонуємо використати наступні конкурентні переваги регіону з метою забезпечення місцевого ринку, виходу на республіканський і європейський рівень.

В першу чергу, природнокліматичні умови Південного регіону, тривалий безморозний період дозволяють значно економити енергетичні ресурси при забезпеченні оптимальних технологічних умов утримання птиці, подовжувати виробничий період і кількість циклів відгодівлі птиці м'ясного напрямку продуктивності.

В Херсонській області у довоєнний період були всі можливості для створення повноцінної кормової бази птахівництва. У 2021 р. було вироблено 3528,8 тис. т зерна, з якого 533,3 тис. т кукурудзи, 672,6 тис. т сояшнику, 280,4 тис. т сої. У рейтингу регіонів з виробництва зерна і сояшнику Херсонська область займала 14 місце і її частка становила 4,1 %, а по м'ясу птиці займала 20—21 місце із часткою 1,4 %. Це свідчить, що при ефективному і раціональному розподілі фуражного зерна можна стимулювати виробництво м'яса птиці і харчових яєць, а це продукти з вищою доданою вартістю.

Значні конкурентні переваги матимуть підприємства області перед виробниками з інших регіонів в економії транспортних витрат на доставку продукції до місця збуту, особливої актуальності це набуває в зв'язку із подорожчанням паливно-енергетичних ресурсів.

Конкурентоспроможність господарств значною мірою забезпечує спеціалізація птахівництва, поглиблення її рівня з урахуванням обсягів виробництва для задоволення потреб області, регіону, країни. Це спонукає до перегляду питання спеціалізації птахівництва на рівні окремих районів і господарств, визначення базових з них, в яких буде сконцентровано основне виробництво товарної продукції на промисловій основі. Критеріями визначення таких господарств є розташування, матеріально-технічна база, можливості технічного перенаснащення виробництва, забезпеченість робочою силою і кваліфікованими кадрами, віддаленість ринків збуту і постачання ресурсів. На даному етапі поглиблення внутрігосподарської спеціалізації і кооперації малих виробників

птахівництва в господарствах різних виробничих напрямків також має перспективне значення в розвитку птахівництва Херсонської області. SWOT — аналіз розвитку птахівництва в Херсонській області дозволяє систематизувати сильні і слабкі сторони галузі у післявоєнний період, визначити можливості і загрози зовнішнього середовища (табл. 3).

Важливого значення для підвищення ефективності та конкурентоспроможності птахівничих підприємств має поглиблення їх інтеграції з підприємствами переробної промисловості за рахунок того, що продукти глибокої переробки дають в 1,5 рази більше виручки, ніж при реалізації в сирому вигляді, відбувається розширення асортименту продукції, змінюються форми споживання, більш повно задовольняється попит. Оскільки рівень споживання м'яса птиці становить близько 30 % від раціональної норми, ми прогнозуємо збільшення споживання м'яса птиці і подальше нарощування обсягів виробництва.

Важливим є використання економічних і правових важелів захисту вітчизняних товаровиробників і ринку продукції птахівництва від імпорتنих поставок.

Для посилення конкурентних позицій виробників продукції птахівництва необхідно здійснити комплекс наступних заходів:

- розробити програму перспективного розвитку галузі птахівництва в Херсонській області із врахуванням конкурентних переваг;
- використовувати стратегічні ресурсозберігаючі технології і нові форми господарювання у птахівництві;
- відновити роботу великих спеціалізованих підприємств і комплексів промислового птахівництва;
- на основі поглиблення переробки продукції птахівництва розширити асортимент з метою утримання конкурентних переваг на ринку і освоєння нових сегментів;
- відновити інтеграційні зв'язки з переробними, торгівельними, сервісним організа-

Таблиця 3. SWOT — аналіз розвитку птахівництва у післявоєнний період в Херсонській області

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність зернових ресурсів і зерно-технічний напрям спеціалізації рослинництва для забезпечення потреби птахівництва у комбікормах	Високий рівень матеріало- і енергомісткості продукції, що негативно впливає на конкурентоспроможність галузі
Потенціал розвитку малого підприємництва на основі кооперації і об'єднання дрібних товаровиробників	Відтік кваліфікованих кадрів через вимушене переселення з області
Збереження обладнання одного з найбільших підприємств ясного напрямку продуктивності	Релокація бізнесу і підприємств із досвідом ведення галузі
Використання кліматичних змін у напрямі подовження виробничого циклу відгодівлі птиці м'ясного напрямку продуктивності	Недостатній рівень впровадження систем якості і відповідності міжнародним стандартам
Науковий і навчальний потенціал підготовки кадрів в Херсонському ДАЕУ	Недостатній розвиток логістики для просування продукції на зовнішні ринки
Можливості	Загрози
Залучення державної підтримки для стимулювання розвитку малого підприємництва в галузі	Продовження воєнних дій і окупації територій, невизначеність економічної і політичної ситуації
Стимулювання виробників до підвищення якості продукції та відповідальності за екологічну безпеку	Необхідність розмінування значних територій, неможливість ведення господарської діяльності
Залучення інвестиційних ресурсів, міжнародної допомоги для відбудови пошкоджених і створення нових птахівничих комплексів	Інфляційні процеси в країні, диспаритет цін на продукцію галузі і засоби виробництва, зокрема, матеріально-енергетичні ресурси
Впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій виробництва яєць і м'яса птиці	Зміна податкового законодавства, посилення фіскального тиску
Розширення сфери переробки продукції	Посилення екологічних вимог до утилізації відходів виробництва
Зростання експортоорієнтованого виробництва, процесів інтеграції з ЄС	Підвищення вимог зовнішнього ринку до утримання птиці та безпеки продуктів харчування
Інтеграція комбікормових заводів і птахівничих підприємств, формування птахо продуктового підкомплексу регіону	Тиск конкурентів з інших регіонів та імпоротної продукції

Джерело: складено автором.

ціями, забезпечити взаємовигідні умови їх взаємодії;

— на основі інтеграції науки і виробництва створити умови для стабілізації і нарощування обсягів виробництва в галузі на інноваційній основі;

— залучити у галузь інвестиційні і кредитні ресурси, засоби міжнародної фінансової допомоги;

— відрегулювати економічний механізм ціноутворення, обмежити кількість посередників у комерційних структурах, які реалізують продукцію і забезпечують виробників матеріально-технічними ресурсами;

— впроваджувати міжнародні системи управління якістю виробленої продукції з метою експортної орієнтованості виробників;

Необхідно забезпечити активну державну підтримку галузі, зокрема:

— встановити систему пільг, стимулюючі закупівельні ціни, дотації, зменшити податковий тиск на деокупованих територіях, особливо у секторі малих підприємств;

— ввести механізм зменшення кредитних ставок і довгострокового кредитування галузі;
 — задіяти механізми кооперації, інноваційний маркетинг і менеджмент; створити сучасну інфраструктуру продовольчого ринку.

— гармонізувати національне законодавство з міжнародними правовими нормами, особливо у сфері якості і безпеки продукції;

— обмежити імпорт готової продукції, ввезти квоти і вищі ставки ввізного мита з метою захисту вітчизняного виробника.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, Херсонська область має значний потенціал і переваги у використанні природних, трудових і економічних ресурсів для забезпечення конкурентоспроможності галузі птахівництва на внутрішньому і зовнішньому ринку, відновлення роботи зруйнованих і будівництва нових птахівничих комплексів, вирішення проблеми забезпечення населення продукцією птахівництва власного виробництва. Його реалізація залежить не тільки від окремих суб'єктів-виробників м'яса птиці і яєць, а й від зваженої регіональної політики, розробки і впровадження раціональних стратегічних рішень.

Реалізація стратегії підвищення конкурентоспроможності птахівничих підприємств Херсонської області у період післявоєнної відбудови має враховувати динаміку ринкового попиту на національному і світовому ринках, створення конкурентного середовища в галузі; концентрацію виробництва в найбільш сприятливих природно-економічних зонах.

Таким чином, розглянуті основні складові конкурентоспроможності продукції птахівництва на регіональному рівні взаємопов'язані і взаємообумовлені, успішне комплексне використання основних факторів забезпечить птахівничим підприємствам регіону та їх об'єднанням гідне місце на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі спрямовані на вивчення впливу якості продукції на рівень конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва.

Література:

1. Ставська Ю.В. Передумови розвитку підприємств галузі птахівництва в умовах глобалізації агропродовольчого ринку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 10. С. 171—174.

2. Яців І., Завірюха А. Конкурентоспроможність української продукції птахівництва на зовнішніх ринках. Аграрна економіка. 2014. Т. 7, № 3—4. С. 72—78.

3. Прокопишин О.С. Забезпечення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств птахівництва. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 1. С. 26—30.

4. Шанін О. В., Лаготюк В.О. Проблеми і чинники конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств галузі птахівництва. Агросвіт. 2018. № 4. С. 7—13.

5. Лаготюк В.О. Особливості формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва залежно від купівельної спроможності споживачів. Агросвіт. 2020. № 1. С. 77—82.

6. Дяченко О.В. Перспективи вдосконалення конкурентоспроможності птахівничих підприємств яєчного напрямку. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 7. С. 18—22.

7. Збитки через знищення Чорнобаївської птахофабрики сягнули 330 млн доларів. URL: https://zaxid.net/zbitki_vid_znishhennya_rosiyanimi_chornobayivskoyi_ptahofabriki_syagnuli_330 mln_dolariv_n1554604 (дата звернення 06.05.2023).

8. Репортаж з Чорнобаївської птахофабрики. URL: <https://latifundist.com/reportazhy/157-nas-vikinuli-z-mashini-strilyali-pid-nogi-ta-nad-golovoyu-a-potim-zaboronili-yizditi-za-kormami-reportazh-z-chornobayivskoyi-ptahofabriki> (дата звернення 06.05.2023).

9. На Чорнобаївській птахофабриці проводять розмінування та оцінюють можливості відновлення. URL: <https://landlord.ua/news/nachornobayivskii-ptahofabrytsi-provodiata-rozminuvannia-ta-otsiniuiut-mozhlyvosti-vidnovlennia/> (дата звернення 06.05.2023).

10. Кириченко А. В Україні продовжать зростати ціни на продукти: чого чекати українцям. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/v-ukrajini-prodovzhat-zrostati-cini-na-produkti-chogo-chekati-ukrajincyam-12011730.html> (дата звернення 06.05.2023).

11. Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2022 році (до попереднього місяця). URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ-2018/ct/sctp/Arch_sctp_u.htm (дата звернення 07.05.2023).

12. Сільське господарство України 2021 р.: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України. 2022 р. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 15.05.2023).

13. Аверчева Н.О. Забезпечення стійкого розвитку птахівництва на основі малих форм підприємництва. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2022. Вип. 14. С. 16—25.

14. Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021 — 2027 років. Затверджена Рішенням XXXII сесії обласної ради VII скликання від 20.12.2019 № 1511. URL: <https://khoda.gov.ua/strateg%D1%96ja-rozvitku-2021-2027> (дата звернення 06.05.2023).

References:

1. Stavs'ka, Yu.V. (2015), "The background of the poultry industry in a globalized of agrifood market", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vol. 10, pp. 171—174.

2. Yatsiv, I. and Zaviriukha, A. (2014), "Competitiveness of Ukrainian poultry products on foreign markets", *Ahrarna ekonomika*, vol. 7, no. 3—4, pp. 72—78.

3. Prokopyshyn, O.S. (2019), "Support for competitive capacity of the products of domestic poultry enterprises", *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vol. 1, pp. 26—30.

4. Shanin, O. and Lagotyuk, V. (2018), "Problems and factors of competitiveness domestic poultry industry enterprises", *Agrosvit*, vol. 4, pp. 7—14.

5. Lagotyuk, V. (2020), "Peculiarities of formation the strategy competitiveness ensuring of poultry industry enterprises depending on the purchasing power of poultry products consumers", *Agrosvit*, vol. 1, pp. 77—82.

6. Diachenko, O.V. (2020), "Prospects of improving the competitiveness of poultry enterprises in the egg direction", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 7, pp. 18-22.

7. Pyrih, V. (2022), "Damages due to the destruction of the Chornobayiv poultry farm reached 330 million dollars", available at: https://zaxid.net/zbitki_vid_znishhennya_rosiyanami_chornobayivskoyi_ptahofabriki_syagnuli_330 mln_dolariv_n1554604 (Accessed 06.05.2023).

8. Latifundist (2023), "Report from the Chornobayiv poultry farm", available at: <https://latifundist.com/reportazhy/157-nas-vikinuli-z-mashini-strilyali-pid-nogi-ta-nad-golovoyu-a-potim-zaboronili-yizditi-za-kormami-reportazh-z-chornobayivskoyi-ptahofabriki> (Accessed 06.05.2023).

9. landlord (2023), "Demining is carried out at the Chornobayiv Poultry Factory and recovery possibilities are assessed", available at: <https://landlord.ua/news/na-chornobayivskii-pta->

[khofabrytsi-provodi-at-rozminuvannia-ta-otsiniuiut-mozhlyvosti-vidnovlennia/](https://landlord.ua/news/na-chornobayivskii-pta-khofabrytsi-provodi-at-rozminuvannia-ta-otsiniuiut-mozhlyvosti-vidnovlennia/) (Accessed 06.05.2023).

10. Kyrychenko, A.V (2022), "Product prices will continue to rise in Ukraine: what can Ukrainians expect", available at: <https://www.unian.ua/economics/agro/v-ukrajini-prodovzhat-zrostati-cini-na-produkti-chogochekati-ukrajincyam-12011730.html> (Accessed 06.05.2023).

11. State Statistics Service of Ukraine (2023), "Consumer price indices for goods and services in 2022 (up to the previous month)", available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ct/sctp/Arch_sctp_u.htm (Accessed 07.05.2023).

12. State Statistics Service of Ukraine (2022), "Agriculture of Ukraine 2021", available at: www.ukrstat.gov.ua (Accessed 15.05.2023).

13. Averteva, N.O. (2022), "Ensuring sustainable development of poultry farming on the basis of small businesses", *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. Serii: Ekonomika*, vol. 14, pp 16—25.

14. Kherson Regional Council (2019), "Development strategy of the Kherson region for the period 2021—2027", available at: <https://khoda.gov.ua/strateg%D1%96ja-rozvitku-2021-2027> (Accessed 06.05.2023).

Стаття надійшла до редакції 19.05.2023 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток**

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України

з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663